Εφημερίδα : «Η Βραδυνή»
Κριτική Θεάτρου : Μαρίκα Θωμαδάκη
Θέατρο «Μελίνα Μερκούρη» Μοσχοποδίου Θήβας : **«Βάκχες»**
από το **«Teatro Buendia»** της Αβάνας.
Δραματουργική επεξεργασία : Raquel Carrio-Flora Lauten
Σκηνοθεσία : Flora Lauten
Σκηνικά-κοστούμια : Miura-Carlos Repilado
Φωτισμός : Carlos Repilado
Μακιγιάζ-κτένισμα : Pavel Marrero
Μουσική επιμέλεια : Flora Lauten
Ερμηνεύουν : Antonia Fernandez-Sandra Lorenzo, Josi Antonio Alonso, Carlos Cruz, Sandor Menindez, Alejandro Alfonzo, Juana Garcva, Luis Alberto Alonso, Yurelis Gonzalez, Indira Valdis.

" Ο εκστατικός κώδικας της κεντρικής Αμερικής συναντά το αίνιγμα της αρχαιοελληνικής βακχείας και το δράμα της σοφίας -που γυρίζει σε τρέλα και καταλήγει στην παιδοκτονία και τον διασπαραγμό- βρίσκει μια νέα συγκλονιστική ερμηνεία". Με αυτά τα λόγια, ο καθηγητής Γιάγκος Ανδρεάδης, παρουσιάζει στο πρόγραμμα της παράστασης των «Βακχών» του "Teatro Buendia" το στίγμα του κουβανικού θιάσου. Επισημαίνουμε δε ότι πριν τέσσερα χρόνια, ορισμένοι καλλιτέχνες του εν λόγω θιάσου, προσκεκλημένοι του Γιάγκου Ανδρεάδη, διευθυντού του Κέντρου Κλασσικού Δράματος και Θεάματος του Παντείου Παν/μιου, διεμόρφωσαν θεατρικό εργαστήρι, από κοινού με το Κέντρο Κλασσικού Δράματος. Ο πυρήνας του εργαστηρίου δημιούργησε την ολοκληρωμένη παράσταση που δόθηκε στο ανοιχτό θέατρο του Μοσχοποδίου της Θήβας. Πράγματι, η ερμηνεία των 'Βακχών' του Ευριπίδη από το κουβανικό σύνολο είναι συγκλονιστική, όπως συγκλονιστική είναι και η εικονοποίηση του αρχέγονου, άγριου στοιχείου εν συνδυσμώ προς τον συμβολοποιημένο μύθο της επιστροφής του Διονύσου, εκδικητή και διψώντα την δικαιοσύνη. Η τραγωδία του Ευριπίδη υφίσταται ωστόσο δραματουργική παρέμβαση, ιδιαίτερα επιτυχημένη από την Raquel Carrio, βασικού στελέχους μαζί με την σκηνοθέτιδα Flora Lauten του πολυβραβευμένου ανά τον κόσμο "Teatro Buendia". Η παρέμβαση στηρίζεται στην προσθήκη στο αρχικό κείμενο των «Βακχών» του Ευριπίδη, συγκεκριμένων επαναλαμβανομένων στοιχείων της μυθοπλασίας. Τα στοιχεία αυτά δημιουργούν σύστημα αντιστικτικών μοτίβων δια των οποίων αναδεικνύεται η εικονοπλαστική δυναμική της μνήμης και η ειδωλοποίηση της πάλης ανάμεσα στη λογική και στο άλλογο των πράξεων του πανανθρώπου. Εντούτοις, η τραγική εκφορά των επί σκηνής τεκταινομένων, είτε ως χωροχρονικών σχολίων της μνήμης, είτε ως εγγραφών ορισμένης δράσεως, παραμένει αλώβητη επικυρώνοντας την κοσμογονική καταγωγή και την παγκόσμια εμβέλεια των αρχετύπων.

Έτσι, το αχρονικό τραγικό της αυτογνωσίας αποκτά ιδανική ιστορικότητα και καταδεικνύει το οξύμωρο της σχετικής απολυτότητας ως έννοιας που προάγει έναν κόσμο αποτραγικοποιημένο, στο σύνολο της έξωθεν μαρτυρίας του. Παρόλα αυτά, το μαρτύριο και η μαρτυρία των αρχόντων απλώνονται καταλυτικά στον απλό θνητό για να συνθέσουν εντέλει μια παγκόσμια διαμαρτυρία μέσω συγκεκριμένων επιμέρους τραγικών διαπλοκών, που ανάγουν τον καθημερινό άνθρωπο σε ήρωα.

Η παράσταση του Teatro Buendia εκκινεί από την τεχνική Γιορούμπα η οποία, ως τελετουργική πραγματολογία του σώματος και των κινήσεων των ηθοποιών, προσπαθεί να λύσει, αν μπορούμε να πούμε, το αίνιγμα της βακχείας, ως τελετουργίας της unio mystica με το θείον. Η πορεία στον Λαβύρινθο του τραγικού εμφανίζεται ως εξορία σε μια ου-τοπία παραισθήσεων δια των οποίων ανιχνεύεται η λογική γεωμετρία των αισθήσεων και αναγνωρίζονται οι προσπάθειες των διανοημάτων.

Η συγκινησιακή φόρτιση των επεισοδίων, που συνθέτουν το χαρακτηριστικό όλον του δραματουργικού εγχειρήματος της Raquel Carrio συντονίζεται και δημιουργεί ισόρροπο περιβάλλον κατανομής των βιοσωματικών υλικών, με γνώμονα, καθώς φαίνεται, το αριστοτελικό αρμόττον και το ευσύνοπτον. Εξάλλου, η σκηνοθεσία της Flora Lauten εκμεταλλεύεται κάθε γωνιά της νέας αυτής διερμηνείας της ευριπίδειας ‘παρτιτούρας’ καθώς προβάλλει τις διαπολιτιστικές παραξενιές της μνήμης ως ήδη επεξεργασμένο υλικό, έτοιμο να απορροφηθεί από το ελληνικό τραγικό των προσώπων και των καταστάσεων των «Βακχών». Η κ. Lauten κατορθώνει να κινήσει αρμονικότατα τον θίασο, τα σώματα των ηθοποιών καθιστάμενα όργανα ακριβείας των ρυθμημάτων που δημιουργούν τον καθολικό ρυθμό των εκστάσεων και των σχολιαστικών από τη νόηση σημείων. Η σημειολογία της άρτιας τεχνικής των καλοδουλεμένων σωμάτων συνδυάζεται περαιτέρω με τον λόγο, ο οποίος, αν και ακούγεται σε ξένη γλώσσα, ευθυγραμμίζεται προς μια ευθύβολη παραγωγή νοημάτων και εν γένει σημασίας. Η σκηνοθεσία της κ. Lauten δημιουργεί σαφώς διακριτά σημειακά συστήματα μέσα από έναν τεράστιο πλούτο εικόνων και συμβολιστικών χειρονομιών, που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν υφολογικό πανικό. Αντίθετα, εδώ, στην παράσταση του κουβανικού θιάσου, ο χρωματικός πλούτος λειτουργεί επεξηγηματικά και καθησυχαστικά για τον θεατή, ο οποίος έχει έτσι την δυνατότητα να παρακολουθήσει τα ‘παρασκήνια’ και τις αρχέγονες καταβολές του μύθου, μαθαίνοντας κιόλας κάποιες εξώλογες αιτιολογήσεις. Κατ’ αυτό τον τρόπο το ανοίκειο έρχεται κοντύτερα στο οικείο ενώ η αισθητική του αποτρόπαιου οικειοποιείται τον γνωστικισμό της ένθεης μανίας.

Οι ερμηνείες των ηθοποιών ακολουθούν φυσιολογικά την σκηνοθετική άποψη και εντάσσονται στο σύνολο της αρμονίας και της σοφά εικονοποιημένης κοσμοθεωρίας της βακχικής μανίας.

Ως Διόνυσος, ο Sandor Menindez πλάθει ένα άνευ προηγουμένου οντικό απείκασμα. Ο κ. Menindez αναμετράται με όλες τις πιθανές μεταμορφώσεις

του Βάκχου δίνοντας στον θεατή μια ενιαία εικόνα του πιθανώς αναμενόμενου και του απιθάνως επερχομένου. Η τεχνική της ακρίβειας και τα στοιχεία Γιορούμπα βρίσκουν στην σωματική εκφορά του ηθοποιού έναν από τους καλύτερους παλμογράφους της Βακχείας, η οποία δεν δαπανάται μόνο στο περίγραμμα των κινήσεων και της σύνολης σωματικής εκφράσεως, αλλά αναλίσκεται στο εκείθεν της ομιλίας, η οποία ελέγχεται από τον κ. Menindez μέχρι τις λεπτότατες εκφωνήσεις της λογικής του λόγου. Σημειωτέον ότι το στοιχείο αυτό του επιδέξιου χειρισμού του λόγου το κατέχουν όλοι οι ηθοποιοί του θιάσου προσθέτοντας έκαστος το προσωπικό του ύφος. Η Antonia Fernandez εκφωνεί με γλυκύτητα αλλά και με πάθος, στα όρια της αγριότητας, τον λόγο που καταχωρείται στην Αγαύη, την οποία ερμηνεύει με ξεχωριστό πράγματι τρόπο. Η κ. Fernandez αποκαλύπτει την ηρωίδα του Ευριπίδη σε όλο το φάσμα της τραγικότητας με υποκριτικό αποκορύφωμα τη σκηνή της αναγνώρισης του Πενθέα εκεί που η ηρωίδα νομίζει ότι βρίσκεται το κεφάλι ενός μικρού λιονταριού.

Ο Josi Antonio Alonso (Κάδμος), και ο Carlos Cruz (Τειρεσίας) δημιουργούν υποκριτικό δίδυμο, στο οποίο το άκρως επιμελημένο μακιγιάζ, δίδει σκηνική επιβλητικότητα, διαχωρίζοντας την αρετή της σοφίας από το δηξίθυμο της ακαμψίας της λογικής. Οι δύο ηθοποιοί χειρίζονται τις καταστάσεις των ηρώων που υποδύονται μέσα από τα φίλτρα της παρατήρησης και της μεταγλωσσικής λειτουργίας των κωδίκων, που παράγει η σημειολογία των ειδώλων της γλώσσας. Στον αντίποδα του Διονύσου και των δύο γερόντων Κάδμου και Τειρεσία κινείται ο Πενθέας, όπως τον ερμηνεύει με ξεχωριστή δεξιοτεχνία ο Alejandro Alfonzo. Ο ηθοποιός ξεδιπλώνει ευθύβολα τις πτυχώσεις των προσωπείων της εξουσίας επισημαίνοντας με σκηνική άνεση την αμάχη στον πυρήνα της φαυλότητας που ελλοχεύει στην λογική των κρατούντων. Ο κ. Alfonzo ισορροπεί ανάμεσα στο σοβαρό και στο γελοίο αποδίδοντας την ενότητα του ρόλου του μέσα από τις άψογες κινήσεις που σωματοποιούν τα νοήματα και το συναίσθημα.

Στο μήκος κύματος των εν εκστάσει σωμάτων, που αρθρώνουν παράλληλα άρτιο λόγο, κινούνται άλλωστε και οι ηθοποιοί Juana Garcva (Σεμέλη), Luis Alberto Alonso (Αντίνοος), Yurelis Gonzalez (Ινώ), Indira Valdis (Αυτονόη) καθώς και ο χορός των Βακχών. Εξάλλου, τόσο ο χορός όσο και οι παρουσίες των στρατιωτών των Σατύρων και των βοσκών τονίζουν έντονα το στοιχείο της natura naturens ως πανδαισίας οπτικοακουστικών σημείων της μυστικής γλώσσας των αθέατων εννοιολογημάτων. Δι’ αυτών πλάθεται η ειδική και ιδιαίτερη ατμόσφαιρα του μαιναδισμού στον αστερισμό του Γιορούμπα.

Αξίζει εντούτοις να σταθούμε στην διαμόρφωση του χώρου που δημιουργεί εξεχόντως εύγλωττο –χωρίς να είναι φλύαρο- εικαστικό περιβάλλον. Επίκεντρο σημείο του χώρου ένα δέντρο, το οποίο μάλιστα, σε ορισμένο στιγμιότυπο της πλοκής, μαζί με τον ηθοποιό-ρόλο, παίρνει τον δρόμο του ‘Γολγοθά’ δίνοντας ομο-λογες προεκτάσεις στο αίνιγμα του Βάκχου. Τέλος, η παράσταση (από τις καλύτερες ξένες παραγωγές που μας

επισκέπτονται) διεκπεραιώνεται υπό την μουσική επιμέλεια της Flora Lauten, μουσική που δίνει συγκινησιακό κύρος στους επιτυχημένους φωτισμούς του Carlos Repilado.

Δημοσίευση: 31/7/2003